

חבר מאמרים דעת חכמה ומוסר

מס' 100 : דעת

משיחותיו של רבנו הגאון הנסיד אור עולם
מין ירוחם הלוי ליוואויין וצוקלסר"ה
אשר המעי לזכים כרוביה הקדושה דמיר

כשעת הרצ"ר - תרצ"ה

נכתבו ספי השמעה

דעת חכמה ומוסר קפו

„בעל פרט“ מוכן להשגחה פרטית

ש"ק בהעלותך.

ריבוא של דור המדבר, היינו הסי' ריבוא של המנין, סי' ריבוא אלו הם ו
ריבוא המירושים של תורה, זיא שקבלת התורה לא היתה
קבלה כללית של הכלל ישראל כלל, ר
שכל פרט ופרט שבישראל זכה לקבל
התורה קבלה פרטית, שכל פרט זפר
קבל את התורה הק' עם הפי' שלו, וישנ
סי' ריבוא פירושים משום שיש סי' ריבו
של ישראל.

ומזה בשקיף בהשקפה אחרת לגמרי על דור המדבר, דעד עתה התי
מורגלים שישנם „אבות הקי“ וישנם „שבטים“, ואת דור המדבר הורגל
להחשיב לאנשים גדולים וצדיקים, אבל לא הגדרנום בשם, כמו את האבו
והשבטים; ולפי דברינו נבין להגדיר שדור המדבר הם היו „סי' ריבוא
„סי' ריבוא“ זה שם עצם וגדר לדור המדבר, כמו „אבות“ ו„שבטים“, ה
ענין הכלל ישראל; ואחרי דור המדבר — מי שזוכה נכנס להכלל, או
„סי' ריבוא“ — לא היו רק דור המדבר בלבד. מהותו של „סי' ריבוא“ כ
שבארנו הוא שהיו ניכרים, שזכו להיות פרטים, ולכן זכו להשגחה פרטי
ד„פרטים“ וזכים להשגחה פרטית. אברהם אבינו זכה להשגחה פרטית.
„כי ידעתי“, שבהר בו הבורא ית' מכל העולם כלה, וזכה אברהם להשגח
הפרטית, והוא משום שאברהם אבינו ה' איש פרטי, שפירש מכל העוה
פירש מעין והלך נגד העולם באמונתו בבורא ית' — „אחד ה' אברהם
להיות חבשו י"ג שנים בכפר כותא, לילך נגד כל העולם כולו — הוא
של איש פרטי שאינו נמשך אחר הכלל, ולכן זכה להשגחה פרטית, שהבה
ית' כביכול עזב את העולם כלו והתעסק רק עם אברהם אבינו שזכה לדר
של „אחד ה' אברהם“, ולכן זכה ל„כי ידעתי“, להשגחה פרטית.

באמת כל אדם מיצירתו הוא אחד — והרי רואים אנו שכ"א משו
בתכונותיו מחבירו — ובזיון גדול הוא לאדם כשמדברים אודותיו כאח
„שנים“; בעלי חיים מוגדרים בגדר מין, האדם — כ"א הוא אחד בס'
הרמב"ן באמרו, שכל השגחתו בעולם השפל לשמור הכללים, כתב כן
כלל האדם, הוא באמת בזיון גדול לאדם, שמכל העולם אל' נעשה „כלליו
הוא נגד יצירתו של האדם, שנוצר להיות „פרט“, ובאמת שחז"ל בקשו עז
לזה, ואמרו שחייב אדם לומר „כל העולם כולו לא נברא אלא בשבטי
(סנהדרין לו), התירו חז"ל כ"כ גאון, משום דאחיג כן צריך האדם להי
שכל העולם הוא שבבילו, כשהאדם נעשה „עניו“ הוא מהלך ונטפל עם ה
האדם צריך שיהי „יחיד“ בפ"ע, וכן אמרו חז"ל (קדושין מו) „על
יראה אדם זכו מתצה זכאי זכו עשה מצות אחת ממדיק את כל העוה
וכי' — כל אלה הן עצות אין להעשות בעל פרט.

ויצא מכל דברינו לימוד גדול, שהאדם בלמדו פרשיות אלו של פ
והדגלים עובר הוא עליהן מבלי להתעכב עי' כלל, ולפי דברינו הרי נ
כאן כל סוד סגולת ישראל על כל העמים, שנכלל כאן ענין השגחה פר
ומכאן לימוד גדול לאדם שכל עבודתו צריך שתתנהל רק על מטרה זו
לזכות להעשות איש פרטי.

כי הרמב"ן (במדבר א', ג') תפקדו אותם „ענין פקידה זכרון והשגחה
על דבר, כלשון זה פקד את שרה כאשר אמר, והיא פתרונו בכל מקום לא
ימלט מהם איש על דעתי, וגם פקדון מפני ששמירתו והשגחתו עליו.“
נתבאר במאמר הקודם ש„חביב אדם“ זהו ענין „חבה“ להכלל, וכן
מתחילת היצירה עד הגמר, הכל הוא דרגות בהחובה; בחינת „מנין“ הוא
חיבה לכל פרט ופרט שבישראל, וזהו ענין „נדעת לו“ שהוא חיבה לה„פרט“.
„כי ידעתי“ למען אשר יצוה וגו' (בראשית י"ח) — וכי הרמב"ן לי רש"י
ארי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' (בראשית י"ח) — וכי הרמב"ן לי רש"י
לשון ידיעה, שהמחבב את האדם ומקרבו אצלו יודעו ומכירו וכו', והנכון
בעיני כי היא ידיעה בו ממש, ירמזו כי ידיעת ה' שהיא השגחתו בעולם השפל
היא לשמור הכללים, וגם בני אדם מוגחים בו למקרים עד בא עת פקודתם,
אבל בחסדיו ישים אליו לבו לדעת אותו בפרט להיות שמירתו דבקה בו
תמיד, ולא תפחד הידיעה הזכירה ממנו כלל, כטעם לא יגרע מצדיק עינו,
באו מזה פסוקים רבים, כדכתיב „הנה עין ה' אל יראיו“.

וחנה רש"י כתב „כי ידעתי“ הוא לשון חבה, יודעו ומכירו שוהי
החיבה, וענין המנין הלא הוא „יודעו ומכירו“ ונדע אליהם בשמו, והרמב"ן
כתב שוהי ענין השגחה פרטית, וא"כ לפי מתבאר שמהותו של „מנין“ הוא
השגחה פרטית, ומבואר ברמב"ן „כי ידיעת ה' זכו לשמור הכללים“, שזהו
ענין השגחה כללית, וכפי שנתבאר אצלנו זהו ענין החיבור שבין הבורא
ית' האדם, ואצל כל הנבראים החיבור הזה הוא בכלל, אבל אברהם אבינו
זכה והתעלה לבחינה של השגחה פרטית — „כי ידעתי“, היינו שזכה לחיבור
יותר עילאי עם הבורא ית', „אחד ה' אברהם (פסחים ק"ח), ולכן זכה לבחינת
אבינו זכה לבחינת „פרט“, „אחד ה' אברהם (פסחים ק"ח), ולכן זכה לבחינת
החיבור שעם הפרט — ובספרנו (ריש במדבר) מכאר ענין כלל ופרט
האריכות — ביאר הדברים; באברהם נאמר „האחד ה' אברהם“, שאברהם
הגיע לדרגה שלא נוכל לכללו במספר כללי, שלשה או שנים, מפני שאברהם
אבינו ה' „אחד“, חו היא דרגת „פרט“, אדות בעלי חיים לא נדבר בשום אופן
כאדות פרטים, כ"א כעל „כללים“, כמות של הרבה, שאין בהם פרטים, הכלל
ישראל זכה במנין להגיע לדרגת פרטים, שאדות ישראל לא נוכל לדבר איות
כללים, שבהם כל פרט ופרט הוא ניכר בפ"ע.

זהו מה שהכאנו במאמרים הקודמים מאמר אדמו"ר ז"ל אהא דכתיב
„כי מי ישפט את עמך הוה הגדול“, וביאר שיותר נקל לשפוט עיר רבתי
עם של „כללים“ מלשפוט כפר קטן של „פרטים“, וכיון שהכלל ישראל דרגתם
היא דרגת פרטים „יהודים“, אין בהם „שנים“, מכיון שהם פרטים זכו לדרגה
של השגחה פרטית, וזהו מה שאמרו חז"ל שנתאוו ישראל להעשות דגלים
כמלאכי השרת, היינו שאצל מלאכי השרת אין „שנים“, שמיציאות מלאך הוא
„אחד“, זהו דכתיב „ובשם אל' נדגל“, היינו שהכלל ישראל זכה שלא יהי
בהם ענין „שנים“ רק „פרטים“ כמלאכי השרת, זע"ו אמרו חז"ל מה תחוו
בשולמית וכו' כלום יכולים אהם לתת לנו דגלים וכו', שהוכיחו דגלים ולא
הוכיחו מתן תורה, שלכאורה אין אנו רואים שום חשיבות מיוחדת בדגלים,
ולפי' מבואר שענין הדגלים הוא „וירם קרן לעמו“ שהוא ענין השגחה
פרטית, וא"כ הוא ענין רם ונשגב עד מאד.

הכלל ישראל זכה לדרגת „פרטים“, היינו שהמו"מ הוא עם כל פרט
ופרט שבהם, עד שמצינו בדרך עץ חיים להרמ"ח לוצטו „וכבר קבלו הקדמונים
שכל שרש מנשמת ישראל כלולה בתורה עד שיש סי' ריבוא פירושים בכל

אמרות טהורות מאת כ"ק מרן אדמו"ר
 שר החורה ויראת ה' טהורה, כקש"ת
 מהר"ר אברהם זצוקללה"ה מסוכצ'וב
 בעמ"ס "אניו כל" וס"ח "אבני נזר"
 בן הרב הגאון מהר"ר זאב נחום זצוקללה"ה
 אב"ד ביאלא, מח"ס "אורות אהב"
 חתנו ותלמידו של הגאון הקדוש איש אלקים
 מלאר"ה זכאת נודא מאד כדן אדמו"ר בקש"ת
 מהר"ר מנחם מנדל זצוקללה"ה מקוצק

הרב"ם נאספו כנכה נחבי יד של תלמידיו,
 אבר ועתו כמחבים ירי"ם הכתוב בעמ"ס חת"י.

3

ספר

שם משמאל

על סדר פרשיות התורה ומעני קודש

מאת כבוד קדושת אדונו מורנו ורבנו הרב הגאון
 הקדוש בוצינא קדישא רבב ישראל וטרשיו נקש"ת
 מריה שמואל זצוקללה"ה, בני יחי"ו ותלמידו אשר
 מלא מקום אביו הרב הגאון הקדוש שר התורה והיראה
 אוסטר הגדול נקש"ת מריה אברהם זצוקללה"ה
 הנובוק סאכטשאב בעמ"ס ספר אגלי טפ
 וס"ח אבני נזר על די חלקי השי"ע.

ספר במדבר

מהורה רביעית ומחוקקת

ענין הדגלים נראה דכמו בגשמיות הדגל הוא
 לתועלת שידעו המתפרדים לחזור
 ולמצוא את המרכז ולא יסתפחו למחנה האחר.
 כן הוא ברוחניות שימשך לבו אחר שורש
 נשמתו ובכלל זה שיעשה מה שעבורו בא לזה
 העולם לתקן. וכן הוא ענין דגלי המלאכים.
 מחנה מיכאל באהבה, מחנה גבריאל ביראה,
 והמלאכים שאינם בעלי בחירה מעצמם הם
 נמשכים כל אחד לכל מה ששייך לו, ואין לו
 ענין כלל במה ששייך לחברו. וע"כ אין ביניהם
 לא קנאה ולא תחרות. וכן יהיו ישראל לעתיד,
 כשהיו ברום המעלה כתיב (ישעי' י"א) אפרים
 לא יקנא את יהודה וגו' וכאמרם ז"ל (ב"ר ס"ג)
 ל"ד) ונתתי לכם לב בשר לב בוסר בחלקו של
 חברו, כי באשר יהי כל אחד דבוק בשורש
 נשמתו ימשך לבו רק למה ששייך אליו הן
 ברוחניות הן בגשמיות. והוה מה שכתוב וחננו
 בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו
 לצבאותם. היינו שיהי לכל אחד גניחא על
 מחנהו ועל דגלו:

ב

בומירות¹¹: ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל, וקודם זה
 אומרים: איש על מחנהו ואיש על דגלו.
 ביאור הענין, כי בשבת נפשות ישראל שבות לשורשן, וזה שבת — לשון: שב,
 ומתחדשות מתחילתן, וזה שאומרים¹²: שירו לה' שיר חדש¹³, ע"כ יוכל כל אחד
 למצוא [אח] שלו, לא שיעסוק בעבודה שאינה שייכת לו, וזה איש על דגלו. וזה:
 כמקבלי מתן נחליאל, כי במתן תורה קיבל כל אחד חלק תורתו והנביאים קיבלו שם
 כל אחד נבואתו¹⁴, כנודע¹⁵. (כתי"א סי' ס"ב).

שם במדבר משמאל כג

ובזה יש לפרש דברי המד"ר (ס"ב) אומרים
 להם האומות שובי שובי השולמיה
 הדבקו לנו. באו אצלנו ואנו עושין אתכם
 שלטונים הגמונים דוכסין אפרכין אסטרטליטין
 שובי שובי ובתוה בד' וכו' וישראל אומרים מה
 תחנו בשולמית מה גדולה אתם נותנים לנו שמא
 כמחולת המחנים שמא יכולים אתם לעשות לנו
 כגדולה שעשה לנו האלקים במדבר דגל מחנה
 יהודה וכו'. וכבר תמהו המפרשים מה קול
 הקרי' הומה מגדולה זו. ולהג"ל יש לומר
 בפשיטות דאומה"ע אפי' יש להם כל הגדולות
 שבעולם לבם חסר, וכל מי שיש לו ממשלה
 יותר גדולה לבו יותר חסר עד לדכא תחת
 רגליו כל אסירי ארץ. אבל דגלי מדבר נותנים
 מנוחה ונייחא כנ"ל:

ובפנימיות הענין יובן עוד יותר, הדבוק
 בשורש נשמתו הוא דבוק למקור
 חיותו ושואב חיים חדשים תמיד ממקורו וכל
 ימיו הוא בשמחה וחדוה. ונהירו דאנפין
 והתרחבות הדעת. על היפוך גדולה של חיי
 בשרים שהיא עפ"י רוב יגון ואנחה וקנאת איש
 מרעהו וסופה תוגה:

ובזה יש לפרש דברי המדרש (שם) אף-בלעם
 הביט בהם ויצאת עינו כנגדן שלא הי'
 יכול ליגע בהם וכו' התחיל אומר מי יכול ליגע
 בבני אדם אלו מכירין את אבותיהם ואת
 משפחותיהם. ולכאורה יש להבין מה ענין

מכירין את אבותיהם לכאן, אך יש לפרש ענ'
 מאמר השי"ס ברכות (זי') וע"ז (ד"י) שבל'
 הי' יודע לכוון הרגע שהקב"ה כועס בו שנאו
 ואל זועם בכל יום, ומירשנו דהנה ידוע דברי'
 העולם היתה ע"י צמצומים ובלא"ה לא ו
 העולם יכול להבראות שהי' מתבטל במציאו
 והנה כתיב המחדש בכל יום תמיד מענ'
 בראשית, וכן הוא אומר (איכה ג') חדש
 לבקרים וגו', וכמו שמעשה בראשית הי' ע
 צמצומים כן הוא בכל יום עת החידוש וזה נקו
 שהקב"ה כועס בו. כמו להכזיל כשאדם כו
 על חברו הוא מסתיר פניו ממנו ואינו רוא
 להביט בו. כן כביכול הוא מסתיר פניו מהעו
 וברגע זה שהעולם הוא בהסתרת פנים היר'
 לו שליטה בכשפיה, כמ"ש בפרשת בלק מיל'
 בטעמא. וזה שאמר בלעם מי יכול ליגע בבני'
 אלו מכירין את אבותיהם ואת משפחותיה
 היינו שהם דבקים בשרשם, והכוונה בשור
 נשמותיהם. ששואבין תמיד חיים חדשים וה
 דבקים במקור החיים ואינם כלל בהסתרת פניו
 ע"כ אין לו שליטה עליהם בכשפיו:

והנה ביום השבת שבה כל פנימיות הבריאה
 לשרשה, וע"כ ישראל שהם פנימיו
 שבים בשבת לשורש נשמתם ושואבים חיי
 חדשים וזה הוא שבת יומא דנשמתא. איש ע
 מחנהו ואיש על דגלו. ובאשר הדבקות כשרש
 גורמת התרחבות הדעת ע"כ שבת הוא דעו
 כמ"ש (שמות ל"א) לדעת כי אני הי' מקדשכ
 וגורם חדוה ונהירו דאנפין, ע"כ בשבת ברכ
 במאור פנים שאין דומה מאור פניו של אדנ'
 בשבת כבחול כבמדרש (ב"ר פ' י"א):